

Smotra Dalmatinska

„Dodatak „Objavitelju Dalmatinskomu“
(La Rassegna Dalmata)

Cijena je na godinu „Objavitelju Dalmatinskomu“ i „Smotri Dalmatinskoj“ za Austro-Ugarsku Kr. 15.—; samom „Objavitelju Dalmatinskomu“ Kr. 8.—; samoj „Smotri Dalmatinskoj“ Kr. 10.—; Na polugodište i na tri mjeseca plaća se suizmjerno. Dojedinji brojevi stoje 20 para, a zastareni para 30.

Pitinja za predbroju, uz koja nema dotičnih svota, ne će se ni u kakav obzir uzeti; plaćanje za uvrstbe, uz koja nema prilijene preplate, biti će povraćena. — Dretplate se šalju poštanskim naptucima. — Rukopisi se ne vraćaju. — Neplaćena se pisma ne primaju. — Disma i novce treba šijati (Uredu Objavitelja Dalmatinskog u Zadru)

IZLAZI SRIJEDOM I SUBOTOM

Proglas N. V. Cesara i Kralja Karla svojim narodima u Austriji, odgovor Predsjednika Wilsona na notu Njemačke, izvještaji austr. ugarskog i njemačkog glavnog stana od 16. oktobra nalaze se u „Objavitelju Dalmatinskomu“.

RAT.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

Izveštaj austrijsko-ugarskog glavnog stana.

BEČ, 17. Službeno se javlja: 17. oktobra 1918. Talijansko bojište: U sedam Općina bješe talijanski izvidnički zagoni odbijeni. Balkansko bojište: U Arbaniji bilo je sjeverno od Tirane zalažničkih bojeva. Srbi prodriješe do na zapad od Morave; njihovi napadi istočno od Kruševca bjehu odbijeni.

BEČ, 18. Službeno se javlja: 18. oktobra 1918. Talijansko bojište: Zapadno od Gardskog jezera odijelci tirolskog ustaškog bataljona br. 163 odbiše talijanski zagon. Uostalom bilo je i drugodje živahnije borbene djeelatnosti.

Balkansko bojište: U Arbaniji nije bilo većih bojeva. Na zapadnoj Moravi i u južnoj moravskoj dolini srpski napadi propadoše. Događanja generalnog štaba.

Izveštaji njemačkog velikog glavnog stana.

BERLIN, 17. Wolff-Bureau javlja: Veliki glavni stan 17. oktobra 1918. Zapadno bojište: Na bojnopolju povukosmo našu frontu na liniju Thourouta-Coolskamp-Ingelmuinster, pak i priključkom tamo iza Lysa. Neprijateljski napadi na naše nove pozicije, preduzeti nakon najjače vatre na napušteno zemljište, bješe odbijeni. Jučer je neprijatelj išao prema našoj novoj fronti između Lille i Douaia sve do linije Capinghem-Allennes-Le Marais-Carvin-Oignies. U odsjeku Selle protivnik prodré kod Hausnyja u naše linije, ali ga otoleno izbacismo. Engleska artiljerija pucajući sve jednako u grad Denain, načini novih žrtava među francuskim pučanstvom i pribjeglicama. Na fronti na Oisi francuski napadi sjeverno od Orignyja odbijeni su.

Na Aisni i Airi jaki francuski napadi propadoše pred našim novim linijama. Zapadno od Grand Dréa i istočno od Aire zadržasmo Champagneulle i Landres unatoč američkim napadima. Neprijateljski napadi progioše naprasno i na istočnoj obali Meuse. Iugo-istočno bojište: Pred našom novom frontom između lagodine i Niša neprijatelj doprije do zapadne Morave, Kruševca i Aleksinca. Napadi iz te linije bješe odbijeni.

BERLIN, 18. Wolff Bureau javlja: Veliki glavni stan, 18. oktobra 1918. Zapadno bojište: Zadržana napustimo neke djelove Flandrije i Francuske, u kojima su gradovi Ostende, Tourcoing, Roubaix, Lille i Douai, te se smjestismo u stražnje linije. Između Brugge i Lysa neprijatelj se juče više puta za nama zagoni sa ojakim snagama, ali ga odbismo. Engleske satnije koje prodirahu sjeverno od Kortryka preko Lysa bješe protudarom bačene natrag.

Izmegju Le Cateau i Oise Englezi, Francuzi i Amerikanci pokušasé iznova da golemim bojnim sredstvima probiju našu frontu. Neprijateljski napadi propadoše s obe strane Le Cateaua pred našim linijama. Naša artiljerija ustavi neprijatelja, koji bijaše prodro u naše linije izmegju Le Cateaua i Aisonville, na cesti što vodi iz Le Cateaua u Vassigny kao god i sjeveroistočno od Aisonville, u Zadržasmo Aisonville i linije što mu se južno priključuju, unatoč mnogostrukim neprijateljskim nasrtajima. Propadoše i napadi ponovljeni pred tim linijama popodne; na isti način progioše naprasno i neprijateljski napadi na frontu na Oisi sjeverno od Orignyja. Zestoki protivnikovi napadi na Aisni, istočno od Zelzaja, bješe odbijeni. Zapadno od Grand Dréa i istočno od Meuse Nijemci izvedoše uspješnih napadnih preduzeća. Prvi general. kvartirmajstor Ludendorff.

DELEGACIJE.

Izjave grofa Buriana u delegacijama.

BEČ, 15. U današnjoj sjednici izvanjskog odbora ugarske delegacije prihvatilo je riječ ministar izvanjskih posala grof Burian, da razvije svoj ekspozé:

Od posljednjega zasjedanja ovoga visokoga odbora — reče — bitno se je promijenio izvanjski politički položaj. Najvažnija od ovih promjena izazvana je mirovnim korakom središnjih vlasti kod predsjednika Sjedinjenih Država Amerike od 4. listopada, koja otvara narodima izgled, da će poći za rukom u dogledno vrijeme obustaviti neprijateljstva na svim frontama i stupiti u pregovore o utanačenju općega, trajnoga i pravednoga mira. Do toga je došlo, jer se općenito uvrijedilo uvjerenje, što no je već prije oduljega vremena prevladavalo kod misaonih ljudi, da nema bezuvjetno odlučiti mač u ovom ratu. Posljednji događaji u Bugarskoj nijesu mogli bitno utjecati na naujanji mirovni korak saveznika. Dremda su središnje vlasti i bile kadre, da podignu obrambeni bedem protiv istočne vojske entente, ipak se više nijesmo smjeli nadati odlučnomu uspjehu našega oružja, te ni naši protivnici nijesu mogli pod izvjesno računati na to, da će skršiti našu obranu. Izvodi predsjednika Wilsona od 27. rujna nadovezavši nit rasprava o miru. Izjave gospodina Wilsona nijesu nikada ostale kod nas bez uticaja i nikad se nijesu nikada otklonile. Ako kaže, da a narodni ciljevi sve više i više stupili u zajedninu, a zapremio ih je svijetliježenoga čovječanstva zapremio njihovo mjesto, mi potpuno dijelimo ovo shvaćanje svjetskoga položaja. Prožeti ovim uvjerenjem, pridružili smo se načelima, što ih je formulirao g. Wilson, i koja su većim dijelom već prije bila sadržana u mirovnom programu. Ako se ispravno shvate i shodno primijene ova načela, koja imaju oživotvoriti nepristranu pravednost, ona će blagotvorno utjecati na uređenje unutrašnjih prilika obiju država monarhije, koje je baš u toku.

Ministar neće da se upusti u razlaganje o tomu, s kojih je uzroka predsjednik Sjedinjenih Država odgodio odgovor na nas; naše je potuzdanje u riječ g. predsjednika jako čvrsto. U prethodnom odgovoru, što ga je g. predsjednik dao njemačkomu kancelaru, gdje se govori o središnjim vlastima, misli se takogjer na Austro-Ugarsku glede preduvjeta ispražnjenja neprijateljskoga područja, što su ga središnje vlasti zaposjele na bojnim frontama. Već bi politička solidarnost središnjih vlasti onemogućila odjelito rješenje ovoga pitanja za jednoga od saveznika. Sigurno je, da jni i Njemačka pristajemo na ovo ispražnjenje; radići će se dakle jedino o tomu, da se stvore tehnički preduvjeti za njegovu provedbu, pa će se u ovu svrhu morati sklopiti utanačenja.

Nakon odgovora Njemačke, očekujemo sad Wilsonov predlog na naš prijedlog. Ne podajemo se zacišnoj prevetloku na optimizam, ako sred ovih prilika velim, da stojimo tik pred obustavom neprijateljstva i da ćemo za kratko vrijeme stupiti s entetinim vlastima u pregovore. Vrijeme pregovora i prijelaza iz rata u mirno stanje staviće narodima nove zahtjeve, dakako sasvim drugačije naravi. Djelo mira, koje se ima stvarati, ne može se izvesti od danas na sutra; izgradnja unutrašnjih prilika monarhije isto će tako iziskivati podulje vremena; oboje su radovi, koji imaju odnje, gdje je to potrebno, postaviti budućnost monarhije na nove, trajne temelje, a to će iziskivati ustrajan, strpljiv rad, patriotičnu uvjagvnost, uvjerljivu pomirljivost i požrtvovnost svih naroda.

Sto se tiče sastava delegacije, koja će se izaslati k mirovnim pregovorima, jasno je, da ona ne može nositi skroz diplomatski i birokratski značaj. Za sva pitanja, koja iziskuju specijalno znanje, pozvat će se stručnjaci, izabrani iz sredine onih, koji su za to najsposobniji. Preporučio bih nadalje, da se iz zakonodavnih tijela zabere vijeće, kako bi se na taj način omogućio stalan dodir s narodnim predstavništvima.

Stupit ćemo u pregovore iskreno udruženi s našim vjernim njemačkim saveznikom i s Turskom.

Dremda su se prihvatom punktacija predsjednika Wilsona utvrdile podloge utanačenja, koja će se sklopiti, ipak može provedba i primjenjivanje pojedinih točaka dovesti do mnogih nesuglasica, pa ćemo nastojati, da ih riješimo u pravednom i pravnom suprotnih stajališta i u snažnoj obrani naših državnih životnih uvjeta.

Ustrojenje lige naroda biti će prema općemu shvaćanju temelj za novi poredak u svijetu, država kojemu će se urediti priklade uvjeti, prema jednoj prema drugoj. Njegovim će se ustrojenjem učiniti kraj politički ravnoteže među skupinama vlasti, koja je počivala na načelu moći. Na njeno će mjesto doći jedinstvena organizacija država,

koje će se dobrovoljno staviti pod megjunarodni zakon, što će ga one same stvoriti i svoju će sankciju dobiti u izvršbenoj vlasti, koja će se stvoriti i koja će stajati nad državama. Ova će organizacija jamčiti pripadnicima lige za njihovu političku neodvisnost, njihovu teritorijalnu cjelokupnost, njihovu jednakopravnost, štitići će ih protiv kombinacija, koje bi mogle oštetiti njihove gospodarske interese.

U pregovorima o miru morat će se naravno osobita pažnja prikloniti pitanjima, od kojih ovisi sigurnost našega budućega gospodarskoga razvoja. Naša je iskrena želja, da opet nastavimo miran i prijateljski trgovački saobraćaj sa svim narodima. Naše se mišljenje prema Poljskoj nije ni u čem promijenilo, pa hoćemo, da čuvajući prava i interese Austro-Ugarske monarhije i u sporazumku s Njemačkom, kako dosad tako i u buduću radimo oko toga, da unapregujemo podignuće poljske države i svim silama podupiremo nastojanje poljske vlade oko boljitka Poljske.

U Rumunjskoj je sadašnja vlada lojalna i korektno vjerna svojoj političkoj zadaći i središnjim vlastima.

U Ukrajini, uz našu djelotvornu potporu, lijepo se ondje konsoliduju gospodarske i političke prilike. Dremda ukrajinskoj vladi gojimo srdačne i povjerljive odnose.

Narodi Austro-Ugarske, koji su stupili u ovaj rat za obranu, radi opstanka monarhije i za obezbjeđenje njenoga budućega razvoja, bit će takogjer u buduću unatoč svemu, što ih danas razdvaja, upućeni na to, da se ujedine u jedinstveni moćni faktor.

Okupimo se svi u ovom sudbonosnom času oko našega vladara, koji je od prvoga trenutka svoje vlade poznavao samo jedan cilj: da narodima koji su s njim svezani tradicionalnim vezama ljubavi i vjernosti, donese mir pomirenja, koji obuhvata sav svijet. Ako se udruže sve sile ovih država, koje obiluju tolikim kulturnim i materijalnim dobrima, ako se udruže sve sile njihovih visoko nadarenih sinova na zajednički golemi rad za preporod, bit će Austro-Ugarskoj priuštena sretna budućnost.

Austrijska Delegacija.

BEČ, 15. Austrijska delegacija držala je plenarnu sjednicu, u kojoj zajednički ministar financija *Spitzmüller* iznije privremeni predračun. Češki i južnoslavenski delegati predadoše upit o stajalištu češko slovačkog naroda, odnosno južnih Slavena, naprama primirju i pregovorima o miru, kao god i o tome da se zapodijevanje i vjogjenje tih pregovora prepusti zastupateljima raznih naroda. Doljaci prikazaše prijedlog s izvjavom, da svi poljski zastupnici u carevinskom vijeću priznavaju izjavu koju su sve poljske stranke u Zastupničkoj Kući predale dana 2 o. m., kao jedinu političku osnovku za poljski narod u monarhiji. Poljski članovi pozivlju vladu, da Wilsona preduzme sve nužne korake, da se osivare odmonah načela i da pribave vrijednost pravu poljskog naroda da učestvuje u kongresu za svjetski mir.

U odboru austrijske delegacije za spoljašnje poslove.

BEČ, 16. U odboru za spoljašnje poslove austrijske delegacije.

Ministar spoljašnjih posala grof Burian podsjeca na jučerašnji ekspozé te izjavljuje, da će sam nešto kratko opaziti u koliko se može reći da se situacija od jučer promijenila. Ministar konstatuje, da pošto je pomnijivo pročitao odgovor Sjedinjenih Država na zadnju izjavu njemačke vlade, on ne može da promijeni ni jedne riječi od svoje ekspozé. — Ja sam — reče — u početku svog ekspozéa sa iskrenim zadovoljstvom utvrdio, da se narodi mogu nadati e će u nedaleko vrijeme poći za rukom da se na svim frontama obustave neprijateljstva i da se zapodijenu pregovori o općem, trajnom i pravednom miru. A tome ja se i danas lijepo nadam: jer ako dobro promotrimo Wilsonov odgovor, to nećemo u njemu naći — ni jedne jedine tačke, koja bi mogla da nam tu nadu poruši ili da je samo nekoliko odgodi, noime nadu da će se neprijateljstva skoro obustaviti. Dremda današnjim prilikama ta se neprijateljstva neće moći dugo nastaviti.

Drava politička tačka u Wilsonovoj noti, naime uvjet da nijednoj vlasti više neće biti dopušteno da slobodno i neometano odlučuje u pitanju o ratu i miru, taj se uvjet ispunjuje — kako se u odgovoru Njemačke stavlja izvan svake sumnje — (im, što se u Njemačkoj već spremaju da preinakom ustava uredé pitanje, ko će u buduću imati da odlučuje o ratu i miru. Sto se tiče tehničkih pitanja i pretpostavaka za sklapanje primirja, o čemu Wilson polanko govori, to su sve stvari znatno vojničkog interesa. Razumije se, da će pregovori o modalnostima za primirje odvisjeti od vojničkih faktora. Ja mislim, da ne treba odvać tragički uzimati izjave Wilsonova odgovora, kao da će te odluke u neku ruku prihvatiti jedino vojnički faktori naših protivnika. Da pregovorima o primirju, a to kaže i sam pojam pregovora, dvije stranke govore; iz tog govora proizači će ono povjerenstvo, što ga predvija njemački odgovor.

Možemo biti potpuno uvjereni, da će Njemačka moći sretljivo pristati na Wilsonovo traženje što se odnosi na ublažavanje ratovanja. Ja ne mislim da u tim prohtjevima Wilson ide uopće daleko preko onoga, što bi moralo da odgovara i njemačkim intencijama, da naime u času kad se rat može smatrati dokončanom, mora da s obe strane izbija težnja — a izvjesno će izbiti — da se izbjegavaju nepotrebne oštrine ratovanja. Kako se već razumije, to se osniva na stanovitaj uzajamnosti. Ako u tom pravcu naši protivnici ista zahtijevaju, tome će i oni sa svoje strane udovoljiti.

Ja držim da će se u tom smislu, a kratkom izmjenom misli izmegju Njemačke i Wilsona, stvar primjereno objasniti. Ne mogu pomisliti, da će ta izmjena misli odgoditi za dugo obustavljanje neprijateljstva. Po sebi se shvaća, da će Njemačka postojano tražiti, da joj se u ovom prethodnom stadiju pregovora ne stave takovi uvjeti, koje ona ne bi mogla radi dostojanstva svoga da primi. Mi možemo pri tome sasvim otvoreno izjaviti, da se možemo, šta više, da ćemo se sa osobitom energijom pozivati na onu Wilsonovu tačku, u kojoj kaže, da budući mir ne smije donavati nametnut.

BEČ, 18. U odboru za spoljašnje poslove austrijske delegacije južni Slaven *Korošec* izjavljuje u ime južnih Slaven i Čeha, da oni, polazeći sa svoga stajališta, odbijaju raspravu o cesarskom proglašenju. Ukrajinci *Vassilko* predlaže da se izreče nepovjerenje ministru spoljašnjih posala, te kritikuje nepovoljno njegovu politiku.

Ministar spoljašnjih posala Burian pobija *Vassilkova* razlaganja; govoreći najprije o bugarskim prilikama, kaže da stanje bugarske vojske nije bila nitakva tajna ni za nas ni za Njemačku; mi smo sa zabrinutošću pratili sve što se tamo događalo; ali glavni uzrok rasulu bugarske vojske bila je politička agitacija, pak i nestašica svega. Naša je pomoć spasla za neko vrijeme situaciju ali nije mogla da ukloni što se nije dalo da ukloni. Ministar odbija *Vassilkove* prigovore što se on zauzeo za austro-poljsko rješenje, te konstatuje da je on poljsko pitanje vazda tako shvaćao, da od onoga časa kad je Poljska uskrsla, rješenje ima se naći ne samo u sporazumu sa Njemačkom nego, kako se već razumije, i u sporazumu sa poljskim narodom. Još prije bugarske propasti bijaše smo se dogovorili sa Njemačkom da ćemo zajedno s Doljacima pregovarati o budućnosti Poljske, a da ne bude na njih uljecati prijetnjama ili obećanjima. Sto se tiče uloge monarhije u pitanju o opstanku ukrajinske države, i što se napose tiče držanja naših četa koje zapremaju Ukrajini, ministar se pozivlje na doista nesumnjivo svjedočanstvo same ukrajinske vlade, s kojom smo u vrlo prijateljskim odnosima, i to ne samo sa hetmanom nego i sa svim članovima ukrajinske vlade. Ministar odbija i tvrdnju da je on pravio poteškoća povoljnom rješavanju austro-poljskog pitanja, te kaže, da je u svim dogovorima sa Doljacima vazda svršao njihovu pažnju na prava Ukrajina, davajući na odnose sa Njemačkom, ministar izjavljuje da nije nikad primietio koje znatnije nepovjerenje, kako *Vassilko* tvrdi, naprotiv da je vazda vidio znakama najpotpunijeg povjerenja, jer Njemačka zna, da je ministar još spocetka vazda bio vjeran pristajaš savezništva s Njemačkom. Na kraju naglasuje svoje revno i savjedno nastojanje za mir, a to je već pune dvije godine pozastao. Nije mu ništa poznato o kalvom poticaju da se ustupi Bukovina; sve to spada u bajke.

Doljak *Bilinski* kritikuje Czerninovo držanje u poljskom pitanju; dok Czernin nije hotio da pregovara sa narodnim zastupateljima o poljskom pitanju, Burian je drugačiju politiku vodio.

Pantz, Nijemac, pita da li se Wilsonovi protivljeni o samoodređivanju i demokraciji imaju primijeniti samo na zemljištu monarhije ili i na zemljištu Entente.

Odbor odbija *Vassilkov* prijedlog; Česi i južni Slaveni se ustegoše od glasovanja.

UGARSKA-HRVATSKA.

U ugarskoj zastupničkoj Kući. BUDIMPEŠTA, 16. Zastupnička Kuća preuze svoje sjednice. U početku današnje sjednice *Wekerle* saopći, da njegova ostavka nije bila primljena. (Karoljeva stranka upada). *Wekerle* izjavljuje, da parlamentarni rad mora sada da se ograniči na dvije stvari: na akciju za mir i, s obzirom na skoro preobraženje u Austriji, na potpuni preokret državnopravnog stanja u Ugarskoj. Sto se prvog pitanja tiče, vlada stoji na osnovu četrnaest Wilsonovih tačaka. Skoro fede-

snica

Vida 11.

Školskih
štampanih
Waldes
100/100

čine.

Kruna 3.50.
1/2 do 6 m/m

veliko.

AS.

ionica u Ben-

e sve štedio-

15. prosinca

sa 4% (četiri

se ovime do

tavlja.

ODBOR.

Sapuna za pranje
Sapuna od mirisa
Sapuna od toilete
Četaka (Briušina)

ZASTUPSTVO - ZADAR

Postanski pretinac 74.

Trgovačko-

Brno, Buchs

U

U

U

U

U

U

U

U

rativno preobraženje Austrije donosi sobom potrebu personalne unije za Ugarsku. (Većina oduševljeno kliče: Karolyjeva stranka buči. Neko viče: Šta pravite demonstracijom protiv personalne unije, koju već po vijeka tražite?)

Wekerle nastavlja: Mi moramo sa zajedničkom snagom i po svaku cijenu braniti nepovredljivost naše državne cjeline i očuvati naše državno jedinstvo. Zelje raznih narodnosti u ugarskoj državi, s kojima inače ne moramo baš da stupimo u pregovore, mi ćemo slušati te će primjerena izraza dobiti u zakonodavstvu. Hrvatske zelje ispunice se po mogućnosti u opsegu njihovog samostalnog razvoja. Svakojako ne može se precizirati na personalnu uniju i u isto vrijeme; na svim područjima. (Karolyjeva strana poriče. Viču: Odmah! još prije nego se stupi u pregovore o miru). Mi nećemo da pri tome uvučemo u naš javni život elemente rasula; moramo da očuvamo one sigurne osnovke, koje naše državno jedinstvo uzimlje kao temelj pregovorima o miru i da olakšamo uređenje naših odnosa prema ostalim zemljama pod žezlom Njegova Veličanstva, na kojoj god se osnovici one ustrojile. (Karolyjeva stranka burno upada).

Wekerle na kraju preporuča neka se s obzirom na budućnost, prikupi sva nacionalna snaga i da se zaborave opreke i lična trvenja, kako bi se zbilja obrazovala samostalna i neodvisna Ugarska.

Grof Mihajlo Karoly kritikuje Wekerleova razlaganja. Do pred malo vremena, kaže, Wekerle nije hotio da čuje za personalnu uniju; što on sada kaže, to su sve pusta obećanja. Personalnu uniju treba namah izvesti. Svak zna što se u Austriji zbiva i kakve opreke postoje između Austrije i Ugarske. Stoga nije moguće povjeriti ugarske interese jednome čovjeku, koji ih isključivo ne zastupa. Ko nam jamči, da takav ministar neće žrtvovati Erdelj austrijskim interesima, ili da će Češka ostati samo po tu cijenu u okviru Austrije, koji dira u integralnost Ugarske? Morao bi se dajbudi mir spasiti. Politika onih ljudi, koji hoće da ojača savezništvo s Njemačkom, potpuno se razbije; iz toga treba povući konsekvencije. Sav rat nije drugo bio nego zavojenje.

Lovasz (Karolyjeva stranka) viče: Mi smo prijatelji Entente: (Velika buka; sjednica mora se prekinuti). Drugi viču: Vi ste prodali otadžbinu Ententi!

Ministar za prehranjivanje princ Windischgratz dozivlje: Takve svinjarije pravite kad se proglašuje ugarska nezavisnost! Sram vas bilo! (Velika uzrujanost).

Došto se sjednica preotvorila, Predsjednik ži-goše Lovaszjev izreku i slične opaske i predlaže da se stvar izruči imunitetnom odboru. Prijedlog je primljen sa velikom većinom; glasuju za nj i Apponyi i Dolongy.

Karoly nastavlja svoj govor. Wekerle, kaže, nije zgotod čovjek da izvede demokratizaciju Ugarske. Ivan Hock odzvlaže spomenicu Karolyjeve stranke Njegovu Veličanstvu, koja sadrži 12 protihjeva, među ostalima: potpunu nezavisnost Ugarske pod žezlom Njegova Veličanstva; da se namah zapodjenu pregovori o miru bez obzira na dojakošnje zajedničke interese; da se brzo Ugarska demokratizuje; da se uredi pitanja narodnosti u smislu Wilsonovih prijedloga; na kraju da se zgotodno politikom ne da, da se zalije živeža neprekidno izvoze iz Ugarske pod svakojakim izlikama.

Naredna sjednica sutra.

BUDIMPEŠTA, 16. U svojim opaskama na pitanja o narodnostima Wekerle reče još: U koliko potpuna individualna ravnopravnost dopusti, te bude moguće s obzirom na jedinstvenost i nerazdjeljivost države, on će drage volje udovoljiti protihjevima narodnosti i s njima će nastojati da se sporazumije, ili da bolje reče, predložice parlamentu primjerene prijedloge s obzirom na zelje tih narodnosti. (Dristajenje; Karolyjeva stranka buči). Naš odnos sa Hrvatskom ima se, naravno, drugačije prosugivati. Hrvatski narod i njegovo zemljište nijesu samo zakonom priznati nego i zamjenjeni. Mi smo spremni da udovoljimo željama Hrvata, očuvajući državno zajedništvo, te da nagodbu što s njima sklopismo i što je inartikulirana u zakonskom članku XXX 1868 godine, podvrgnemo jednom pregledanju i da ispunimo njihove zelje prema njihovom samostalnom razvoju.

BUDIMPEŠTA, 18. Kuća nastavlja raspravu o jučerašnjim izvjavama ministra predsjednika Wekerlea.

Grof Stjepan Tisza kaže, da praktična posljedica austrijskih prilika može da bude samo neodvisnost ugarske države na osnovu personalne unije. Preobraženje austrijskog poretka čini nemogućom nagodu 1867 god., ali to ništa ne smeta zajedništvu zakona.

Govornik se slaže sa Karolyjevom strankom u tome, da smo ovaj rat izgubili. Ali nijesmo izgubili rat — kaže — u smislu da se ne bi mogli i dalje junački braniti, tako da bi neprijatelj morao skupo da plati svoju konačnu pobjedu; me-gjutim mi ga izgubismo, jer promjena što nastade u razmjeru snaga na uljeva nade da ćemo pobjediti; za to moramo tražiti mir pod uvjetima, što ih u ovim prilikama mogu naši neprijatelji primiti. Stoga govornik odobrava što se naša ponuda mira oslanja na 14 tačaka Wilsonovih. Na toj osnovi treba da se dobije što korisniji mir. Drvo što se za Ugarsku mora tražiti, to je njena integralnost; uz to mora se obezbrijediti i jedinstvo ugarske države i njen unutrašnji sklop.

Szasz, izvjestitelj, prikazuje izvještaj imunitetnog odbora u pitanju jučerašnjeg upadanja zast. Lovaszja i Vassa, a koji pita za ova dva zastupnika protokolarnu opomenu i da se to objavi u njihovim izbornim kotarima. Prijedlog je primljen sa 91 protiv 78 glasova.

BUDIMPEŠTA, 18. Nastavak. Vajda, Rumunj, čita rezoluciju rumunjske nacionalne stranke. Egzekutivni odbor ugarskih i erdeljskih Rumunja drža dana 12 o. m. u Velikom Vazadžinu sjednicu, na kojoj jednodušno prihvati rezoluciju. U toj rezoluciji rumunjski narod traži, s obzirom na prilike što ih stvori svjetski rat, pravo da sasvim slobodno i bez čijeg utjecaja odredi svoj državni oblik, svoj koordinirani odnos među slobodnim narodima. Ugarski i erdeljski Rumunji ne prizna-

vaju svi ugarskom parlamentu ni ugarskoj vladi ni bilo kojem drugom faktoru pravo da na kongresu u općem miru zastupaju interese rumunjskog naroda.

Zatim govori Wekerle, zastupatelj Rijeke i Apponyi. Sjednica je sada tajna.

BUDIMPEŠTA, 18. Otvara se iznova javna sjednica. Čita se prijedlog Karolyev, da se načini zakon o uspostavljanju neodvisnosti Ugarske. Tim zakonom stupa izvan snage nagodba s Austrijom; sve državne poslove Ugarske rješavaju vlastiti zakoni i vlastita vlada; za spoljašnje poslove obrazuje se vlastito ugarsko ministarstvo spoljašnjih posala; svi se ratni poslovi doznaju ministarstvu novreda; da se ukinu veze sa zemljama austrijske carevine dužna je vlada da namah prikaže nužne zakone. Prijedlog dolazi prvi na dnevni red sutrašnje sjednice.

BEČ, 18. U odboru za spoljašnje poslove ugarske delegacije. Drije nego se prešlo na dnevni red, grof Mihajlo Karoly drža odulji govor, u kojemu oštro kritikova spoljašnju politiku prije rata i za vrijeme rata, te zatraži potpunu samostalnost i nezavisnost Ugarske i ukidanje svih zajedničkih ustanova.

Wekerle ustade protiv Karolyjeva govora te reče: Kako se god sredilo o našoj državnoj pravnoj ustanovi, mora se je opet poštovati dok ona ustraje. Ministar predsjednik stade da pobija Karolyjevo shvaćanje, da smo već davno bili pripremili rat sa Srbijom, pa kaže: Nijesmo li se našli prisiljenim na taj rat? Ta cijelo je javno mnijenje u Ugarskoj bilo uvjerenje, da je tu po srijedi pitanje nacionalne časti i neukloniva dužnost političkog predvignjanja bila taj rat voditi. Nije li Karoly nikad čuo, da je Srbija zametnula rat po nalogu većih vlasti, koje su imale nama protivnih tendencija?

Ako Karoly traži da se otcijepimo od Njemačke i prigovara da smo slušali samo volju Njemačke te nijesmo sklopili posebni mir, to će reći da on ne poznaje naš položaj i zaboravlja, da nam je Njemačka pomogla da obranimo našu domovinu, što više da je u tome imala možebit odlučnu ulogu. On zaboravlja da i danas ima znatnih njemačkih snaga na istoku i na jugu. U takim prilikama tražiti da se odmetnemo od Njemačke i mir sklopimo, to bi bila pogrešna politika. Mi bi mogli jedino nastojati, da povedemo Njemačku na put k miru. U ovom pogledu preduzemo sve korake, te velik je uspjeh sudjelovanje naše diplomacije, koja bi postigla da u Njemačkoj zahvati to veći mah raspoloženje za mir.

Na prijedlog Tisze koji preporuča da se dalja rasprava odgodi za vrijeme kad bude poznat Wilsonov odgovor, odlučeno je sa velikom većinom da se odborsko zasjedanje odgodi.

Konferencija narodne stranke rađa.

BUDIMPEŠTA, 16. Ugarska agencija. U konferenciji nacionalne stranke rada Tisza predlaže, da se stranka izjavi spremnom na potpuno političko udružjenje s onima, u kojih postoje preduvjeti za to udružjenje. U tu svrhu neka se obrazuje uži odbor. Prijedlog je primljen.

Na sutrašnjoj sjednici Komore Apponyi će u ime ustavne stranke četrdesetosmaša prikazati prijedlog, u kojemu Ugarska odobrava prijedlog o miru ministra spoljašnjih posala te kao osnov za sklapanje mira prima izjave izrečene u prijedlogu ministra spoljašnjih posala, odnosno u Wilsonovim punkcijama za mir. Biće trajan i pravedan samo onaj mir, koji neće dirati u teritorijalnu integralnost i državno jedinstvo Ugarske, što se temelji na tisućogodišnjem istoričkom razvoju, i koji hoće da u tom okviru obezbrijedi narodima, koji žive u zemlji, slobodan razvoj. Apponjev prijedlog još traži potpunu državnu nezavisnost Ugarske spram Austrije sa samostalnom gospodarskom ustanovom, sa samostalnom vojskom i zastupništvom u inostranstvu; na kraju zahtijeva, da u svim ugarskim ustanovama gospodstvo puka ispoljava svoju moć općim, jednakim i tajnim izbornim pravom.

U HRVATSKOJ.

Prijedlog čiste stranke prava.

ZAGREB, 16. Ugarska agencija. Zastupnici čiste stranke prava dostaviše saborskom predsjedniku prijedlog, u kojemu podsjećaju na to, kako ugarsko-hrvatska nagodba sprečava ujedinjenje svih hrvatskih zemalja u jednu slobodnu, suverenu hrvatsku državu, te da hrvatski narod mogne na skoroj konferenciji o miru samostalno zastupati svoju državu i svoje interese, stranka moli, da se sazove saborska sjednica sa ovim dnevnim redom: Obustavljanje ugarsko hrvatske nagodbe i proglašenje slobodnog i samostalnog hrvatskog naroda.

Obustava kaznenog postupka protiv 348 optuženika radi pobune na ratnim brodovima u Kotoru.

BEČ, 18. Njegovo se c. i k. Apostolsko Veličanstvo premilostivo udostojilo da izda zapovjedniku ratne luke kotorske ovu previšnju zapovjed: Schoenbrunn, 17 oktobra 1918.

U nerazboritoj misli da će manifestacijama u unutrašnjosti monarhije postići mir s neprijateljima, nekolicina pripadnika Moje ratne mornarice dana 1 februara 1918 u Boki Kotorskoj ueste-goše posluh i počinise nasilja, koja bi mogla ne samo da ugroze davno prokušani gl Moje ratne mornarice nego i štetu nanijeti snagi Moje flote.

Cetvorica od momčadi Moje ratne mornarice već platije glavom taj vojnički zločin; njih 379 stoji sada kao optuženici pred sudom u Kotoru. Unatoč teškom zločinu kojega su optuženici okrivljeni, opet hoću da s povjerenjem u vjernost Moje vojske i flote koja obuhvaća sve narode monarhije, a koja vjernost u ovom dugom ratu neće se uskoljebatu unatoč svim nevoljama i utjecajima, udjelim milost u toliko, što naređujem da se obustavi kazneni postupak protiv onih 348 optuženika, koji ne bijahu zavoditelji i glavni krivci u zločinu ili podoficiri. Dostupak ima se dakle dalje voditi samo protiv slijedećih osoba: mornara I. razreda Šimuna Ujduca, mornara II. razreda Danijela Tadija.

višeg ložaća Matije Ostojića, kvartermajstora Marina Marinića, botsmansmaata Dominika Matešića, mornara III. razreda Petra Gomerića, ložaća I. razreda Frana Marscha, kormilara Ladislava Kalizynskoga, mašinenmaata Rafaila Turine, marsegasta Viktora Vidlaka, mornara I. razreda Petra Jerata, mornara II. razreda Petra Zakičića, mašinenvertera Frana Myvalda, marsegasta Gabrijele Marušića, ložaća kvartirmajstora Stjepana Krivića, mornara III. razreda Renata Berti, mornara I. raz. Marcela Calligera, kvartirmajstora Josipa Franka, mašinenmaata Karla Kunerta, mornara IV. razreda Oskara Geyera, marsegasta Josipa Schwarzua, kvartirmajstora Simuna Arrasa, marsegasta Josipa Veselyja, elektrovertera Engelberta Pachora, kvartirmajstora Antuna Truleca, kormilara kvartirmajstora Petra Pavela, mornara II. razreda Josipa Zanchi, mornara II. razreda Boža Sabena, mornara IV. razreda Maksa Gochlera, elektroforabitera Ladislava Cernyja i marsegasta Josipa Selečića.

Francuska i Finska. — Posljedice izbora princa Hessenskog za kralja.

ZENEVA, 14. Agencija Havas objavljuje notu, u kojoj kaže, da Francuska, radi dogagaja u Finskoj a poglavito radi izbora princa hessenskoga za kralja, povlači nekadašnje priznavanje finske neodvisnosti te da prekida diplomatske odnose sa tom zemljom. Francuska vlada ostavlja u Helsingforsu samo agenta sa konsularnom punomoći da pazi na francuske interese i štiti francuske zemljake.

Novo bugarsko ministarstvo.

SOFIJA, 17. Malinovljevo ministarstvo, što se obrazovalo pristupanjem članova demokratske i radikalne stranke sada se preustrojilo pošto ugjoše članovi drugih stranaka bloka, koji su nekad bili protivnici Radoslavovljeva kabineta. Predsjedništvo, pravdu i unutrašnje poslove preuzeo je Malinov, spoljašnje poslove Teodorov, rat general Savov. Socijalistička stranka ovo je prvi put da je zastupana u vladi.

DALMATINSKE VIJESTI

Ratna odlikovanja.

Njegovo se c. i k. Apostolsko Veličanstvo premilostivo udostojilo da udijeli viteški krst Leopoldova Reda sa ratnom dekoracijom i mačevima majoru Aleksandru Kolomyzczuku pješacke pukovnije br. 64.

zlatni krst za zasluge s krunom na vrpici kolajne za hrabrost, u priznanje izvrsna službovanja u ratu, puč. ust. nadliječniku Dru Jakovu Miličiću, od puč. ust. kot. zapovj. br. 37, kod ortop. bolnice u Zagrebu;

zlatni krst za zasluge na vrpici kolajne za hrabrost, u priznanje izvrsna službovanja u ratu, puč. ust. ljekar. asist. Viktoru Marchi, od vojn. zapov. u Dubrovniku, kod jedne trg. bolnice;

srebrni krst za zasluge s krunom na vrpici kolajne za hrabrost, u priznanje osobito vjerna službovanja pred neprijateljem, puč. ust. ofic. zamj. Ivanu Polegubiću, od puč. ust. kot. zap. br. 23, kod puč. ust. pješ. puk. br. 23.

Čitulja.

U četvrtak u večer, poslije kratke bolesti, preminula je u Zadru gospogja Ane Luxardo, kći pok. dra Miha Klaića, a udoovica pokr. primarnog liječnika i upravitelja zadarske bolnice dra Manojla Luxarda. Pokojnica je bila vrlo čestita i ugledna gospogja, koju su krasile neobične vrline uma i srca, uz veliku čednost i umiljatost. Rađi toga je za života uživala poštovanje i ljubav kod svih, koji su je poznavali, kao što je danas svak oplakuje.

S toga je i bilo veliki saučesće gragjanstva na današnjem tužnom pokojničnom sprovodu. Pored mnogih prijatelja i poštovalaca, bili su na sprovodu predstavnici raznih vlasti, a na čelu im preuzvišeni gosp. Namjesnik grof Attems.

Laka joj crna zemlja; a ucviljenom sinu dra Mihu, bratu joj dra Ljuba Klaiću i ostalim sročnicima i naše toplo saučesće.

Umrla je u Kninu, 15 o. m. u naponu svoje dobi a u malo dana Danica Omčikus roj. Bubalo. Pokojnica je bila uzorna žena, ljubezniva majka svojih prijatelja, a starome svekru dobra kćerka. Bijase štovana radi svojih vrline od svakoga ko je poznavaše. Ucviljenoj porodici i svojli naše saučesće, a pokojnici rajsko uživanje.

Novi upravitelj općine dubrovačke.

Pišu nam iz Dubrovnika, 12 o. m. U subotu je preuzeo općinsku upravu novi upravitelj gosp. Josip vitez Rešetar, c. k. namjesništveni savjetnik u miru.

Legitimacije za civilne ribare.

Pomorska je vlada u Trstu odredila, da svi civilni ribari, koji se bave ribanjem u industrijske svrhe, za kućnu potrebu ili za zabavu moraju imati ličnu legitimaciju izdanu od lučkog uređa pomorskog podokružja, kojemu pripada ribarska lagja. Za pomorsko podokružje zadarsko moći će se pridignuti legitimacije za uredovnih satova kod lučkog i zdr. pom. poglavarstva u Zadru do uključivo 30 oktobra o. g. Lagje, kojima je povjeren nadzor nad obalom, imaju pravo da zatraže od svakog ribara, noću ili danju, da prikažu legitimaciju.

Zaduži telegrami uredništva.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

Amerika ne odgovara Austro-Ugarskoj dok ne dobije odgovora od Njemačke.

WASHINGTON, 17. Vijest Agencije Reuter. Javlja se službeno, da se Austriji Ugarskoj neće slati odgovora, dok Njemačka konačno ne odgovori na zadnju Wilsonovu notu.

Njemačka će danas odgovoriti Sjedinenim Državama.

BERLIN, 18. Novine javljaju, da će večeras u 6 sati nanovo biti sjednica tako zvanog ratnog kabineta, u kojoj će se odlučiti o konačnom tekstu njemačkog odgovora. Odgovor neće se po svoj prilici poslati prije subote popodne.

Telegrammi della Redazione.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

Bollettino dello stato maggiore generale austro-ungarico.

VIENNA, 17. Si comunica ufficialmente: 18 ottobre 1918. Teatro della guerra italiano: Sull'altipiano dei Sette Comuni ricognizioni italiane d'avamposti furono respinte. Teatro della guerra balcanico: In Albania, a nord di Tirana, vi furono combattimenti di retroguardie. I Serbi sono avanzati fino ad ovest della Morava. I loro attacchi ad est di Kruševac furono respinti.

VIENNA, 18. Si comunica ufficialmente: 18 ottobre 1918. Teatro della guerra italiano: Ad ovest del lago di Garda riparti del battaglione tirolese della leva in massa D. 163 hanno respinto una punta italiana. Anche altrove molteplice e più animata attività combattiva. Teatro della guerra balcanico: In Albania nessuna operazione combattiva di maggiore entità. Attacchi serbi lungo la Morava orientale e nella valle della Morava meridionale fallirono. Il capo dello stato maggiore generale.

Bollettino del grande quartiere generale germanico.

BERLINO, 17. Il Wolff-Bureau comunica: Grande quartiere generale, 17. ottobre 1918. Teatro della guerra occidentale:

Sul campo di battaglia abbiamo ritirato il nostro fronte sulla linea ad est di Thourout-Coolscamp-Ingelmünster e in collegamento con ciò anche dietro il Lys. Dopo un fortissimo fuoco, diretto contro il terreno sgomberato, gli attacchi intrapresi dal nemico contro le nostre nuove posizioni vennero respinti. Il nemico ci seguì ieri movendo contro il nostro nuovo fronte fra Lille e Douai fino alla linea Capinghem-Allennes-Le Marais-Carvin-Oignies. Nel settore della Selle l'avversario penetrò presso Haussy nelle nostre linee: tuttavia ne venne ributtato. Il continuato cannoneggiamento della città di Denain da parte dell'artiglieria inglese ha mietuto nuove vittime fra gli abitanti ed i fuggiaschi francesi. Sul fronte dell'Oise furono respinti attacchi francesi a nord di Origny. Sull'Aisne e sull'Aire forti attacchi francesi fallirono dinanzi alle nostre nuove linee. Ad ovest di Grand Pré, ad est dell'Aire, Champigneulle e Landres furono mantenute di fronte agli attacchi degli Americani. Anche sulla riva orientale della Mosa gli attacchi del nemico fallirono. Teatro della guerra sud-orientale:

Dinanzi al nostro nuovo fronte fra lagodina e Niš il nemico raggiunse la Morava occidentale, Kruševac e Aleksinac. Attacchi parziali pronunciati da questa linea furono respinti.

BERLINO, 18. Il Wolff-Bureau comunica:

Grande quartiere generale, 18 ottobre 1918. Teatro della guerra occidentale:

Negli ultimi giorni abbiamo sgomberato alcune parti delle Fiandre e della Francia settentrionale, con le città di Ostenda, Tourcoing, Roubaix, Lille, Douai, e ci siamo insediati nelle linee retrostanti. Fra Bruegge e il Lys il nemico ci incalzò ripetutamente con forze alquanto più numerose. Esso venne respinto. Compagnie inglesi, che a nord di Kortryk erano penetrate oltre il Lys, furono ributtate con un contrattacco. Fra Le Cateau e l'Oise Inglesi, Francesi ed Americani tentarono nuovamente coll'impiego di violenti mezzi di combattimento di sfondare il nostro fronte. Da ambo i lati di Le Cateau gli attacchi nemici fallirono dinanzi alle nostre linee. Il nemico, penetrato fra Le Cateau e Aisonville, venne dalla nostra artiglieria indotto ad arrestarsi sulla strada che da Le Cateau conduce a Wassigny, nonché a nord est di Aisonville. Aisonville e le linee che vi si annodano a sud furono mantenute di fronte a ripetuti attacchi del nemico. Anche nel pomeriggio gli attacchi rinnovati dinanzi ad esse fallirono. Fallirono parimenti attacchi nemici contro l'Oise a nord di Arigny. Violenti attacchi del nemico sull'Aisne ad est di Olizy furono respinti. Ad ovest di Grand Pré e ad est della Mosa vennero eseguite operazioni d'attacco germaniche coronate di successo.

Il primo quartiermastro generale Ludendorff.

L'America per ora non risponde all'Austria-Ungheria.

WASHINGTON, 17. (Reuter). Si comunica ufficialmente che all'Austria-Ungheria non verrà inviata alcuna risposta prima che la Germania non dia una risposta definitiva all'ultima nota di Wilson.

La risposta della Germania alla nota di Wilson.

BERLINO, 18. A quanto recano i giornali, avrà luogo oggi alle 6 pom. una nuova seduta del cosiddetto gabinetto di guerra, in cui si dovrà prendere una deliberazione sul definitivo tenore della nota di risposta germanica. L'invio della nota non sarebbe da attendersi prima del pomeriggio di sabato.

D. KASANDRIĆ odgovorni urednik.

Tiskarnica c. k. dalmatinskog namjesništva.

Kapetan Niko Crnčević javlja svojiti, prijateljima i znancima tužnu vijest, da mu je njegova nezaboravna supruga

Jurica

nakon kratke bolesti, preminula na Rijeci dneva 16 ov. mj.